

Tématem v naší rubrice netradičním, však o to více zajímavým, je problematika přistěhovalectví. V článku **Jak žít s přistěhovanci** se touto otázkou zabývá **Dušan Drbohlav**.*) Stejně jako řada ostatních evropských zemí, patří dnes i Česká republika mezi imigrační a tranzitní země a počet dlouhodobě pobývajících cizinců se stále zvyšuje; registrovaní přistěhovanci tak dnes tvoří asi dvě procenta počtu domácí populace.

Přítom stát není schopen účinně řídit pohyb mezinárodních migrantů na a přes své území. Svoji roli tu hraje zejména sílící vliv nadnárodních institucí, decentralizace migrační odpovědnosti, větší dosah lidských práv, zvýšená publicita migračních otázek a také zřeknutí se důležitých migračních kompetencí ve prospěch Evropské unie. Proto bude legální i nelegální migrace pokračovat a možnosti jejího řízení či kontroly budou spíše limitované.

V otázce soužití majority s přistěhovačskou menšinou se dnes ukazuje jako nejúspěšnější model multikulturní (tento model dnes reprezentuje Švédsko, Nizozemsko). V tomto přístupu zůstává imigrační populace odlišena od většinové z hlediska svého jazyka, kultury, sociálních vztahů a i spolkového života po několik generací. Imigrantům jsou dána stejná práva ve všech společenských sférách, aniž by se očekávalo, že se vzdají svých specifik.

V souvislosti s přistěhovalectvím se dostává do popředí také otázka vzniku tzv. etnických měst. Imigranti k sobě vzhledem ke své situaci přirozeně tíhnou a vzájemně si pomáhají; hromadná separace jednoho etnika tak vytváří žádané etnické klima s navozenou atmosférou vzdáleného domova; navíc je ve skupině snazší bránit se případné xenofobii nebo rasismu ze strany majoritní populace. Některá etnika mají větší tendenci se koncentrovat, jiná menší – nelze však zabránit větším územním koncentracím přistěhovačů. Lze tedy předpokládat, že i v našich velkých městech se v budoucnu vytvoří „etnická města“ či jejich zárodky. Doposud tomu brání zejména neexistence standardně fungujícího trhu s byty a domy a stále u nás převládající cirkulační povaha pracovní migrace.

Co se týče stárnutí populací ve vyspělých zemích, studie jasně ukazují, že tento problém nemůže být vyřešen importem přistěhovačů, nýbrž celkovou stimulací

fertility domácí populace a mobilizací vlastních vnitřních zdrojů. V této souvislosti je třeba ocenit Návrh aktivního výběru zahraničních pracovníků, který zpracovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, a který je důležitým krokem ve směru prosazování aktivní migrační politiky státu. Význam tohoto dokumentu spočívá v tom, že zhmotňuje cíle státu přivést do země především ty imigranty, které společnost a ekonomika potřebuje.

Pro úspěch soužití s minoritou je klíčová informovanost o fenoménu migrace a imigrantech, stejně jako o možnostech překonání existujících stereotypů a předsudků. Je to úkol především pro politiky, orgány státní správy, masmédiá, významné osobnosti i akademickou obec. Důraz musí být položen na zavedení kvalitní multikulturní výchovy na všech úrovních českých škol a výchově budoucích učitelů k toleranci a multikulturalismu.

*) *Autor článku Dušan Drbohlav přednáší na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty UK geografii obyvatelstva, mezinárodní migraci a ekologii člověka. Je autorem řady odborných článků a spoluautorem odborných publikací (Menšiny a migranti v České republice, Praha 2002; Claire Wallace, Dariusz Stola (eds.): Patterns of Migration in Central Europe, New York, 2001).*

[LIDOVÉ NOVINY, 4. 5. 2002]

Doktorand na Twente Universiteit v Nizozemsku **Aleš Vlk** se v článku **Na pořadu dne je změna výuky** zamýšlí nad změnami, které čekají tradiční vzdělávání. Společnost vědění, nebo-li znalostní ekonomika klade nároky na celou společnost ekonomicky vyspělých zemí a dotýká se samozřejmě i univerzitního vzdělání. Současné trendy ukazují, že tradiční univerzity budou muset své chování a zásadní cíle určitým způsobem modifikovat, aby neztratily pozice, které by jim v budoucí znalostní ekonomice měly náležet. Především musí dojít k postupnému přechodu od vzdělání ohraničeného ziskem určitého titulu k vzdělání celoživotnímu. Styl výuky, dnes založený na informacích samotných se musí změnit na styl rozvíjející práci s informacemi a jejich použitím. Rutinní učení musí být nahrazeno tréninkem analytického myšlení. Od učení znalostem, které se jednou možná budou hodit se bude muset přejít k předávání znalostí, které jsou zásadní pro určitou dobu a určité místo. V neposlední řadě se bude muset direktivní a centralizovaný systém změnit

na systém decentralizovaný, vyžadující a podporující iniciativní přístup.

Školy budou muset začít vytvářet pevnější vazbu na trh práce a bezprostředně reagovat na požadavky celé společnosti. Evropské vnímání je spojeno s kulturním a sociálním posláním vzdělávacích institucí, naopak anglo-americký pohled se dívá na vysokoškolské vzdělání jako na součást ekonomiky státu. I přes toto dvojí názírání je podle experta Světové banky Harryho Patrinoase jasné, že vzdělávací systémy budou muset projít zásadnímu reformami. Na univerzity, jako instituce primárně pracující s informacemi, tak budou v blízké budoucnosti kladeny čím dál tím vyšší nároky. Ať již vzhledem ke kvalitě jejich absolventů, anebo jejich zapojení do řešení relevantních společenských problémů.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 9. 5. 2002]

V Lidových novinách nás zaujal názor sociologa **Martina Potůčka**, který se v článku **Osm hříchů státní správy** snaží oponovat zastáncům zeštíhlení státní správy a jeho funkcí na naprosté minimum.

Prvním „hříchem“ spravování věcí veřejných je podle profesora Potůčka propojení moci politické s mocí ekonomickou. Jako příklad uvádí 90. léta 20. stol. u nás, kdy docházelo k obrovským přesunům majetku. Právě personální propojení hospodářských a politických elit, nedostatečný právní rámec privatizace a fungování bank přispělo k masivnímu rozkrádání původně státního či obecního majetku.

Ve schopnosti ovlivňovat myšlení a jednání lidí se těžiště moci přesouvá od politických a správních institucí směrem k redakcím, především televizním. U veřejnoprávních médií hrozí, že podlehnou vládnoucí politické garnituře a soukromoprávní média mají zase obrovskou volnost v tom, co a jak sdělují svým divákům (viz případ Berlusconi).

Hřích třetí hovoří o tzv. parlamentokracii. V procesu přípravy a schvalování zákonů mají naši zákonodárci obrovskou moc do poslední chvíle pozměňovat a doplňovat zákonné předlohy – často v protikladu k celkovému smyslu, pojetí a bez ohledu na souvislost zákona s jinými právními normami. To je jednou z příčin, proč se parlament musí k zákonům tolikrát vracet a novelizovat je.

Pro vlastní činnost ministerstev a zkvalitnění jejich činnosti se zatím u nás udělalo velmi málo. Chybí propracovanost organizační struktury, akceptovaná kritéria pro dobrou a špatnou práci, vážne komunikace mezi jednotlivými útvary, scházejí účinné mechanismy koordinace činnosti jednotlivých ministerstev. Dosud nemáme ustavenou instituci, která by systematicky poskytovala další vzdělávání pracovníkům těchto úřadů.

Taktéž mechanismy kontroly jsou u nás zatím v začátcích. Nedostizitelnou metou je pro nás americký General Accounting Office, disponující tisícovkami vysoce kvalifikovaných specialistů v oboru práva, veřejných financí, veřejné politiky a správy. Ti posuzují nejen způsob nakládání s finančními prostředky, ale také efektivnost daného úřadu.

I v otázce humanitárních katastrof má krizové řízení naší země velké nedostatky. I v této oblasti budeme muset, zvláště po teroristických útocích na Světové obchodní centrum, ještě mnohé vykonat.

Strategické způsoby uvažování a řízení nelze podceňovat. Proto byla v roce 1999 ustavena Rada pro sociální a ekonomickou strategii se zadáním koordinovat zpracování střednědobých koncepcí resortů a řady studií o budoucnosti země. Reálné uplatnění těchto strategických úvah v činnosti státního aparátu však předpokládá výraznou změnu stylu i metod práce.

Posledním hříchem státní správy je podle autora stále menší zájem lidí o věci veřejné a ochota podílet se na jejich správě. Tento trend dávají politologové do souvislosti s krizí tradičního systému reprezentace zájmů.

Ne všechny hříchy však lze svalovat jen na politiky a veřejnou správu jednotlivých zemí. Působí zde i jiné faktory, např. vliv velkých nadnárodních korporací, které svými způsoby produkce, vlastnictví a toky financí zasahují do národních ekonomik jednotlivých zemí. Proto je namístě hledat oporu v nadnárodních seskupeních, která mají přece jen větší vyjednávací sílu i možnost bránit se tam, kde je třeba, tlaku globalizovaného trhu. Pro nás je v tomto směru prioritní vstup do Evropské unie.

Zastánci výrazného okleštění funkcí státní správy si neuvědomují případná zvýšená rizika selhání státu. Odpovědí na tyto hlasy je poslední zpráva Římského klubu The capacity to govern (Frank Cass, London and Portland 2001) ve které se říká, že je nutno posilovat kapacity veřejné politiky a správy na regionální, národní

a především globální úrovni, zlepšovat a obohacovat jejich funkce, zvyšovat jejich schopnost adaptovat se a rychle reagovat na měnící se životní podmínky a potřeby lidí.

[LIDOVÉ NOVINY, 18. 5. 2002]

Přímou reakcí na tento názor je polemika **Miroslava Svobody – Tři hříchy Martina Potůčka**. Autor připouští nutnost reformovat státní správu, ale nepřipouští reformu, která by znamenala zvýšení počtu úředníků, naopak jejich propouštění a tím i zeštíhlení je jednou z nutností. „Profesionální, efektivní a kvalitní“ forma státní správy je podle pana Svobody pouze „pohádkou“. Autor polemizuje i s tvrzením pana Potůčka, že omezení státní správy vede k ekonomickému kolapsu. Naopak mnohé problémy globalizovaného trhu – jako např. nájezdy spekulativního kapitálu nejsou problémem trhu, ale na vině jsou státem uměle řízené investiční aktivity.

[LIDOVÉ NOVINY, 8. 6. 2002]

O výsledcích prestižní architektonické soutěže informuje **Jiří Hlinka** v článku **Grand Prix získala knihovna v Brně**. Prestižního uznání se letos dostalo dvojici mladých tvůrců Ladislavu Kubovi a Tomáši Pilařovi za budovu knihovny Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. O vítězích soutěže rozhodovala mezinárodní porota, jejímž členem byl i respektovaný slovenský architekt Imrich Vaško. Vedle užití jednoduchých prostředků arbitry zaujal i způsob, jak si tvůrci poradili s urbanistickým kontextem, do něhož je budova zasazena. Knihovna se totiž nachází uprostřed bloku domů z 19. a 20. století, které slouží fakultě i bydlení.

Porotci ocenili také interiér knihovny. Zvláštní pozornost věnovali fasádě, kterou charakterizuje „předsunutý štít“ z dubových lamel, sloužící i jako slunolam.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 24. – 26. KVĚTNA 2002]

Z MONITORINGU TISKU MINISTERSTVA PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

Zámek Kynžvart dostal prestižní evropskou cenu

Pavel Peňás

Zámek Kynžvart na Chebsku získal prestižní cenu „za příkladnou a všestrannou rekonstrukci objektu evropského významu“ udělovanou organizací Europa Nostra. Rozsáhlá a náročná oprava zámku se usku-

tečnila v letech 1998 – 2000 díky podpoře Evropské unie v podobě zahrnutí projektu do Programu přeshraniční spolupráce Phare CBC a Ministerstva kultury ČR, které zařadilo obnovu zámku do Programu ochrany architektonického dědictví ČR.

[PRÁVO, REGION – KARLOVARSKÝ, 11. 6. 2002]

Jak se Česká republika dostane k penězům ze strukturálních fondů

Tomáš Nejd

Pracovník MMR informuje o Národním rozvojovém plánu jako základním strategickém dokumentu v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. NRP je rámcem pro návazné programové dokumenty – vláda rozhodla o přípravě 6 sektorových operačních programů a Společného regionálního operačního programu. Po předložení těchto programových dokumentů Bruselu bude zahájeno vyjednávání o výši podpory ze strukturálních fondů EU. Tento dokument bude schválen Evropskou komisí až po vstupu naší země do Evropské unie.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 10. 6. 2002]

Jak se bude řídit pomoc z fondů EU

Jiří Kinský

Podobně jako v předešlém článku informuje pracovník MMR o Národním rozvojovém plánu (www.mmr.cz) a o odpovědných řídicích orgánech, kterými bylo jmenováno na národní úrovni Ministerstvo pro místní rozvoj, pro jednotlivé operační programy jsou to sektorově příslušná ministerstva. Výjimkou je Společný regionální operační program pro 7 regionů soudržnosti kromě Prahy, u něhož je řídicím orgánem MMR, avšak významná část pravomocí je delegována na regionální rady regionů soudržnosti.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 17. 6. 2002]

V turistice se může česko měřit se zeměmi EU

Hana Vorlíčková

Článek informuje o největších cestovních kancelářích v zemi, o počtu vycestovaných, kde byl srovnatelný poměr s organizovanými výjezdy turistů západní Evropy. Pokud vstoupí na český trh velké německé cestovní kanceláře, bude se muset řada malých firem orientovat na určitý výsek cestovního ruchu.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 10. 6. 2002]

Phare CBC dá projektům injekci

Zdeněk Zuntých

Přes 30 milionů korun získali jižní Čechy jako podporu pro svých 69 projektů z fon-

dů Phare CBC, podporujících přeshraniční spolupráci. Evropské dotace tak získala více než třetina žadatelů s projekty zaměřenými na setkávání lidí, cestovní ruch a malé infrastrukturní akce.

Do konce června bude vyhlášen nový program, v němž na jižní Čechy čeká 137,9 tisíce eur v kategoriích People to People a Cestovní ruch.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 24. 6. 2002]

Region chystá aktualizaci územních plánů

Oldřich Babický

Zadáním veřejné zakázky na zpracování Územní prognózy Zlínského kraje učinila krajská rada první krok k aktualizaci a obnově územních plánů, které jsou platné pro Zlínský kraj. Jedná se o dva plány velkých územních celků – VÚC Beskydy a Zlínská aglomerace. Do budoucna je snaha vytvořit pro kraj pouze jeden územ-

ní plán. Ten bude vycházet mj. z následujících dokumentů: z Programu rozvoje územního obvodu Zlínského kraje (určuje hlavní strategické cíle), z Generelu dopravy (priority do budoucna) a z Vymezení rozvoje ploch pro výrobu (stanoví možnosti vzniku průmyslových zón ve Zlínském kraji).

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 24. 6. 2002]

–tb–